

احمد شاملو و تاريخ بيهقي

مریم اسدالهی

زمتان ۹۵

سرشناسه	: اسدالهی، مریم، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	: احمد شاملو و تاریخ بیهقی / مریم اسدالهی؛ ویراستار محبوبه رضاعلی.
مشخصات نشر	: تهران: ویهان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۸ص.
شابک	: ۷-۱۹-۸۸۰۹-۶۰۰-۹۷۸
قیمت	: ۲۰۰،۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۵-۱۰۸.
موضوع	: شاملو، احمد، ۱۳۰۴-۱۳۷۹ -- نقد و تفسیر
موضوع	: Shamlu, Ahmad -- Criticism and interpretation
موضوع	: بیهقی، محمدبن حسن، ۳۸۵-۴۷۰ق. -- تأثیر -- احمد شاملو
موضوع	: Beyhagi, Mohammad ibn Hossein -- Influence -- Ahmad Shamlou
موضوع	: شاملو، احمد، ۱۳۰۴-۱۳۷۹ -- سبک شناسی
موضوع	: Shamlu, Ahmad -- Style
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع	: Persian poetry -- 20th century -- History and criticism
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۱۶۱۶۸۳۱ ی ۸۵ الف / ۱۱۴ PIRA
رده بندی دیویی	: ۸۱۶/۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۱۸۸۱

عنوان کتاب	: احمد شاه و تاریخ بیهقی
ناشر	: انتشارات ویهان
دفتر انتشارات	: تهران - میدان انقلاب - ابتدای خیابان کارگر شمالی - کوچه رستم
مؤلف	: پلاک ۲۰ - واحد ۳ - ۶۶۱۷۰۷۰۱
ویراستار	: مریم اسدالهی
مدیر تولید	: محبوبه رضاعلی
صفحه آرا	: موسسه آموزشی خوارزمی
طراح جلد	: سید حمید احمدزاده نیک قلب تنها
شمارگان	: امیر هاشمی
نوبت چاپ	: ۱۰۰۰ جلد
چاپ و صحافی	: اول، ۱۳۹۵
ناظر چاپ	: موسسه آموزشی خوارزمی
قیمت	: مهندس پیمان عباد
	: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۷-۱۹-۸۸۰۹-۶۰۰-۹۷۸

ISBN: 978-600-8809-19-7

مقدمه

عنصر تأثیرپذیری یکی از مقوله‌های مهم ادبی است. همه شعرا و نویسندگان از پیشکسوتان یا پیشینیان خود تأثیر پذیرفتند. تأثیرپذیری می‌تواند از فرد، فردی متفکر و پرتوان بسازد و چون با تأثیرپذیری، رجوع به گذشته و گذشتگان می‌کند و با قدرت بازبینی و نوآوری ضمیر ناخودآگاه را بیدار می‌کند و ذهن خود را گسترش داده و اثری نو می‌آفریند.

«به باور، شامله شعر سپید از وزن و قافیه، از آرایش و پیرایش، احساس بی نیازی شاید نکند اما از آن محروم است» و شاعر برای پر کردن جای خالی وزن و قافیه، از موسیقی معنوی، درونی و گاه کنایه بهره می‌جوید؛ از سوی دیگر نشر بیهقی از نظرگاه‌هایی چون کاربرد ترکیبات و تعبیرات، میوه، جمله بندی و آهنگ و وزن، در شعر سپید معاصر تأثیر به سزایی گذاشته است. «او از نظر ساد که کمتر خصوصیت شعری و روح تصویری دارد به سوی نثر پراهنک و شکل یازدهانی رت می‌آورد که در آن همه چیز هم از نظر صدا و آهنگ کلمات و هم از نظر مفهوم و احساس، صاحب یک هارمونی می‌شود».

شاملو با تأثیرپذیری و گاه پا گذاشتن در حاشیه‌های فرزانگان تاریخ و ادبیات ایران مانند بیهقی و حتی گرفتن بسیاری از واژگان آنها، توانست با اختاری را در شعر معاصر به وجود آورد که شاخه‌ای برجسته در ادبیات است.

علت و انگیزه انتخاب موضوع به این جهت بوده که، تاریخ بیهقی از متون تاثیرگذار بر ادب فارسی است و شاملو نیز از شعرای بزرگ معاصر کشور است، لازم است با نگاهی دیگر به این دو نگرست.

تأثیرپذیری شعرا و نویسندگان از همدیگر امری است که بر هیچ کسی پوشیده نیست. هیچ کسی یافت نمی‌شود که بدون توجه به آثار گذشتگان بتواند اثری خلق کند. این تأثیرپذیری شعرا گاه در حد وام گرفتن چند واژه است، گاه در حد ترکیب است، گاه از شورخیال دیگران بهره می‌برد و گاه از نحو و سبک کلام کسی تقلید می‌شود. در این زمینه در ادبیات کلاسیک فارسی گاه شعرا خودشان مشخص می‌کردند، که پیرو سبک چه کسی هستند. مثلاً شعر معروف:

مولوی: عطار روح بود و سنایی دو چشم او ما از پی سنایی و عطار آمدیم

حافظ: استاد سخن سعدی است نزد همگان اما دارد سخن حافظ طرز سخن خواجه
آن چه امروزه در رویکردهای مختلف بین دو متن رایج است خود می تواند دلیلی بر این باشد
که تا چه اندازه تأثیرپذیری نویسندگان و شعرا از همدیگر امری طبیعی و غیرقابل اجتناب
است. شعر شاملو، شعری است بر پایه کهن با مضمونی نو. تأثیرپذیری شاملو از آثار
پیشینیان به ویژه بیهقی و حافظ به روشنی آشکار است.
شاملو با شگرد شگرف کهن گرایی از متون غنی فارسی - چه شعر و چه نثر - بهره ها گرفته
است و به شعر خویش شکوه و رفعت بخشیده است.

www.ketab.ir

۵	 مقدمه
۱۱	 فصل اول
۱۱	 تأثیر پذیری
۱۱	 انواع تأثیر پذیری
۱۲	 تأثیرات ادبی - هنری
۱۲	 تفاوت تأثیر پذیری با تقلید
۱۳	 نمونه هایی از تأثیر هنری شعرا از یکدیگر
۲۷	 فصل دوم
۲۷	 زندگی نامه بیهقی
۲۷	 خصوصیات اخلاقی بیهقی
۲۷	 جهان بینی بیهقی
۲۸	 مذهب و بینش بیهقی
۲۸	 آثار بیهقی
۲۹	 تاریخ بیهقی
۲۹	 محتوای تاریخ بیهقی
۲۹	 سبک ادبی و نگارش در تاریخ بیهقی
۳۰	 محمدتقی بهار در کتاب سبک شناسی مشخصات نثر مشکان و بیهقی از این طور بر می شمارد
۳۳	 شرح زندگانی احمد شاملو
۳۶	 آثار شاملو
۳۷	 ترجمه های شاملو
۳۸	 افکار شاملو
۳۸	 شعر و سبک احمد شاملو
۳۹	 زبان شعر شاملو
۴۰	 محتوای شعر شاملو
۴۰	 قالب شعر شاملو
۴۱	 شعر سپید چیست؟

۴۲		ابداع گر شعر سپید
۴۳		نظر شاملو درباره شعر سپید
۴۳		ویژگی های شعر سپید
۴۴		شاعران شعر سپید
۴۴		قالب شعر سپید
۴۵		دلیل توجه شاملو به شعر سپید
۴۷		فصل سوم
۴۷		تأثیر کلام و پیام بیهقی در چیست؟
۴۷		چرا شاملو از بین این همه نثر منثور، بیشتر به تاریخ بیهقی، پرداخته است؟
۴۸		تأثیر پذیری شاملو از دیگران
۵۲		موارد تأثیر پذیری شاملو از بیهقی
۵۳		برجسته سار و هنجار گریزی
۵۳		هنجار گریزی از راه واژه آفرینی
۵۴		هنجار گریزی واژگانی و نحوی از راه آرکائیسیم
۵۵		هنجار گریزی واژگانی
۵۵		هنجار گریزی نحوی
۵۵		هنجار گریزی در کاربرد واژگان کهن و استانی (آرکائیک)
۵۶		هنجار گریزی در کاربرد قیدهای خراسانی و بیهقی
۶۳		فصل چهارم
۶۳		هنجار گریزی از راه کاربرد صفت های خراسانی و بیهقی
۶۷		هنجار گریزی در کاربرد حروف
۷۷		فصل پنجم
۷۷		هنجار گریزی در کاربرد پیشوندها و پسوندها
۸۴		هنجار گریزی از راه ایجاد ساختارهای صرفی و نحوی کهن
۸۴		جابه جایی اجزای جمله
۹۰		حذف فعل ها به قرینه
۹۱		کاربرد افعال به جای یکدیگر از نظر زمان و نوع فعل
۹۳		فصل ششم
۹۳		کاربرد فعل دعایی به شیوه گذشته
۹۳		کاربرد فعل تمنایی به شیوه گذشته

۹۴	 ساخت متمم یا دو حرف اضافه
۹۴	 آوردن ضمائر متصل در آخر حروف ربط یا اضافه و جابه جایی آن ها
۹۵	 کاربرد «ب» تأکید در ابتدای فعل مثبت و منفی
۹۵	 افزودن «می رهمی» به اول فعل ها و «ی شرطی» به آخر فعل ها به گونه قدمایی
۹۵	 کاربرد «یکی» به جای «یک» به گونه قدمایی
۹۶	 کاربرد قید «باری» به گونه قدمایی
۹۷	 ضمیر مشترک «خود» و قید «هم»
۹۸	 افزودن «الف» به آخر اسم، صفت و قید
۹۸	 افزودن «ک» به آخر اسم و صفت
۹۹	 کاربرد کونه مقلوب ترکیب ها
۹۹	 تقدیم «نه» «کید می»
۱۰۰	 کاربرد قاعده کاهش (خفیف و ادغام) کلمات در یکدیگر
۱۰۰	 کاربرد «اینک» و «آنک» به گونه قدمایی
۱۰۱	 کاربرد قیود، ادوات و حروف ربط مرکب به شیوه بیهقی در شعر شاملو
۱۰۱	 الف - قیود یا ادوات شک و تردید
۱۰۲	 ساختار داستان وارگی و روایت گونگی شعر شاملو پیروی از بیهقی
۱۰۵	 منابع و مآخذ
۱۰۵	 منابع